

HARTKNOHI

lielākais Baltijas grāmatu apgāds XVIII gs.

IZSTĀDE LPSR ZA FUNDAMENTĀLĀS BIBLIOTĒKAS
ROKRAKSTU UN RETO GRĀMATU NODAĻĀ
RIHARDA VĀGNERA IELĀ 4
APRĪLIS — MAIJS
1988

ИЗДАТЕЛЬСТВО ГАРТКНХОВ —
КРУПНЕЙШИЙ ЦЕНТР КНИГОИЗДАНИЯ
В ПРИБАЛТИКЕ XVIII В.

ВЫСТАВКА
В ОТДЕЛЕ РУКОПИСЕЙ И РЕДКИХ КНИГ
ФУНДАМЕНТАЛЬНОЙ БИБЛИОТЕКИ
АН ЛАТВИЙСКОЙ ССР, УЛ. РИХАРДА ВАГНЕРА, 4
АПРЕЛЬ — МАЙ
1988

Critik der reinen Vernunft

von
Immanuel Kant

Professor in Königsberg.

Rīga,
verlegt Johann Friedrich Hartnoch
1781.

I. Kanta „Tīrā prāta kritika”. Rīga, 1781. Pirmizdevums.
Первое издание труда И. Канта „Критика чистого разума”.
Рига, 1781.

Neue
Nordische Miscellaneen.

von
August Wilhelm Hupel.

Erstes und zweytes Heft.

R. S. o.,
bey Johann Friedrich Hartnoch,
1792.

A. V. Hüpels. Jauni jaukta saturs raksti par ziemeļiem. Rīga,
1792—1798.
A. B. Гупель. „Новое собрание статей о Севере”. Рига,
1792—1798.

Abhandlung
von
Livländischen
Geschichtschreibern.

Riga,
bey Johann Friedrich Hartnoch, 1772.

F. K. Gādebuša sastādīta pirmā Latvijas un Igaunijas historio-
grāfija (Rīga, 1772). Šajā eksmplārā novadpētnieka J. K. Bro-
ces papildinājumi rokrakstā.
Первая острзейская историография, составленная Ф. К. Га-
дебушом (Рига, 1772). Этот экземпляр содержит руко-
писные дополнения И. К. Бротце.

Apgāda dibinātājs Johans Frīdrihs Hartknohs (1740—1789).
J. K. Broces darināts siluētportrets.
Osnovatel' izdatel'stva Iogann Fridrich Gartknoh
(1740—1789). Siluēt izpildin I. K. Brotše.

Johana Frīdriha Hartknoha tēva un Johana Frīdriha Hartknoha dēla izdevniecība (1762—1799) pēc izdevumu skaita un daudzveidības bija lielākais un nozīmīgākais apgāds ne tikai Rīgā un Vidzemē, bet arī visā Baltijā.

Ļoti svarīga bija Hartknohu loma Baltijas sabiedriskās domas aktivizēšanā un attīstībā. Literatūra, ko viņi pārdeva un laida klajā (F. Gādebuša, A. Hūpela, H. Janava, J. Eizena, V. Frībes u. c. darbi), veicināja apgaismības ideju izplatīšanos un feodālās iekārtas publisku nosodīšanu. Pēc idejiskās ievirzes Hartknohu izdevniecību var salīdzināt ar ievērojamo N. Novikova apgādu Maskavā.

Hartknohu darba vērienu nesasniedza neviena no Baltijas vācu izdevniecībām. Hartknohi izdevuši ap 580 grāmatu: Hartknoha tēva laikā vidēji 14 grāmatu gadā, dēla laikā — 19. Vairums izdevumu bija humanitāro zinātņu nozarēs — vēsturē (ap 20%), sabiedriskās zinātnēs un tautsaimniecībā (20%), literatūrā un kritikā (19%), filozofijā (8%). No eksaktajām zinātnēm plašāk pārstāvēta medicīna (ap 5%).

Hartknohu izdevniecības devums pārauga šaurās provinces robežās — daļa viņu izdoto grāmatu (I. Kanta, J. Herdera, M. Lomonosova sacerējumu tulkojumi vācu valodā) kļuva nozīmīgas visas Eiropas kultūras attīstībā.

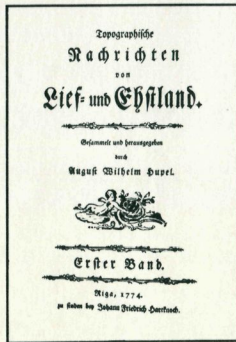
Literatūra

Lācis M. Baltijas ievērojamākā izdevniecība XVIII gs. // LPSR ZA Vēstis. — 1974. — Nr. 8. — 77.—80. lpp.; Johann Friedrich Hartknoh // Rigascher Almanach für 1870. — R., 1870. — S. 1—37.; P o e l c h a u A. Der Verlag von Johann Friedrich Hartknoh, Buchhandler und Verleger. — R., 1918.

H. J. Janava „Verdzības vēsture un zemnieku raksturs Vidzemē un Igaunijā” — pirmais darbs dzimtbūšanas tiesību vēsturē Baltijā. Rīga, 1786.

„История рабства и характер крестьян в Лифляндии и Эстляндии” Г. И. Яннау — первое сочинение по истории крепостного права в Прибалтике. Рига, 1786.

A. V. Hūpela ievērojamākais darbs „Топографические заметки о Лифляндии и Эстляндии”. Рīga, 1774, 1777, 1782, 1789.

Основной труд А. В. Гупеля „Топографические известия о Лифляндии и Эстляндии”. Рига, 1774, 1777, 1782, 1789.

Издательство Иоганна Фридриха-отца и Иоганна Фридриха-сына Гарткнохов (1762—1799) по количеству и разнообразию изданий являлось крупнейшим в Прибалтике в XVIII в.

Издательство Гарткнохов играло значительную роль в развитии прогрессивной мысли в Прибалтике. Издававшаяся ими литература (работы Г. Яннау, А. Гупеля, В. Фрибе, Ф. Гадбуша и др.) и их книготорговая деятельность способствовали распространению идей просвещения и обличению феодальных устоев. По идейной направленности издательство Гарткнохов можно сравнить с известным издательством Н. И. Новикова в Москве.

По количеству изданий издательство Гарткнохов значительно превосходило другие немецкие издательства Прибалтики. С 1762 по 1799 г. Гарткнохами было издано около 580 книг, в среднем при Гарткнохе-отце в год издавалось 14 книг, при сыне — 19. Основную часть изданий составляли книги по гуманитарным наукам: по истории (около 20%), общественным наукам и экономике (20%), литературе и критике (19%), философии (8%) Из других наук была широко представлена медицина (около 5%).

Ярд книги — произведения И. Канта, И. Гердера, переводы на немецкий язык сочинений М. Ломоносова, выпущенные издательством Гарткнохов, стали ценным достоянием истории европейской культуры.

Par izdevumu atbild J. K o k t s

Sastādītāja A. T a i m i p a. Māksliniece I. J ē g e r e.

Tehniskā redaktore G. S j e r k o v a.

Parakstīts iespiešanai 25.04.88. 0,30 uzsk. iesp. l.; 0,29 izdevn. l. Metiens 700 eks. Pasūt. Nr. 256. Bezmaksas. Rīgā, „Zinatne”, 1988. Iespiests izd-bas „Zinatne” OPC.